

independently developed and used when painting his own pictures. The purpose of the study includes the description of the evolution of the encaustic as a technique from ancient times to nowadays. It is concluded that there are no clear common criteria that would determine the framework of encaustic technique at the present stage. The author offers his own approach that has been used by him when creating his paintings using encaustic. It is based on encaustic basic principles, such as the use of wax, oils, resins, and so on, which were described in scientific works. The author proposes to use punic wax, dammar resin and rosin for the manufacturing of encaustic paints. Additional components are the linseed oil and turpentine. Punic wax, dammar resin and rosin with addition of a small amount of turpentine are used when priming the surface for applying a layer of paint. For most of the paintings rosin sizing have been used before applying other components. The paint can be applied both in a hot and cold method, depending on the design. The main components are: punic wax, dammar resin and pigments. When using the hot method, paints are heated on a marble slab and are applied to the canvas with the help of cauter. When using the cold method, punic wax, dammar resin, turpentine and paint are mixed. When applying paint by the cold method, a soldering iron and cauter can be also used.

Keywords: encaustic, painting, method, techniques, means.

Подано до редакції 17.07.2015

Рецензент: д. філос. н., проф. Т. С. Шевчук

УДК: 378.147

Олександр Володимирович Квак,
стажист-здобувач кафедри управління
навчальним закладом та педагогіки вищої школи,
Університет менеджменту освіти,
вул. Артема, 52-а, м. Київ, Україна

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено актуальні питання формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти. Проаналізовано сучасні погляди науковців щодо означеної проблеми. Розкрито сутність понять компетентність, компетенція, професійна компетентність. Визначено роль спеціальних знань для формування комунікативної компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: компетентність, компетенція, професійна компетентність, комунікативна компетентність, комунікативна компетентність майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу.

Постановка проблеми. Основне спрямування системи вищої освіти у сучасній Україні – на професійну підготовку висококваліфікованих, компетентних педагогічних фахівців. Її зміст має базуватися на сучасних технологіях навчання, якими випускники повинні оволодіти бездоганно. Для цього необхідно замінити репродуктивно-функціональну модель освіти на професійно-компетентнісну.

Аналіз наукових праць свідчить про те, що досліджувана нами комунікативна компетентність розглядається у контексті професійної компетентності. Вона потрібна для виконання професійних завдань в умовах багатофункціональних взаємин і взаємодій. У цих умовах надзвичайно актуалізується потреба у фахівцях із високим рівнем розвитку комунікативної компетентності, до якого належать майбутні вихователі ДНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-теоретичних джерел свідчить, що проблема формування комунікативної компетентності

майбутніх фахівців перебуває в полі зору як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Зокрема, психолого-педагогічні умови та засоби розвитку комунікативного потенціалу особистості аналізуються у працях О. Вербицького, Ю. Ємельянова, М. Зажирко, В. Каплінського, М. Коць, Л. Петровської, С. Петрушина. Методологічні проблеми спілкування – у роботах К. Альбуханової-Славської, Г. Андрєєвої, О. Бодальова, Л. Буєвої, М. Кагана, С. Максименка, О. Леонтєва, Б. Ломова, Б. Паригіна. Різні сторони професійного спілкування вивчаються у дослідженнях Г. Балла, В. Галузяка, А. Добровича, М. Заброцького, В. Канкаліка, Я. Коломінського, М. Корнева, О. Киричука, С. Мусатова, В. Семиченко, Л. Орбан, Т. Титаренко, Ю. Швалба, Т. Яценко. Підготовка майбутніх практичних психологів до професійного спілкування вивчалася Л. Долинською, М. Шевченко, Л. Терлецькою, Н. Чепелевою, Т. Федотюк, Л. Уманець. Щодо формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців дошкільної освіти, то це питання досліджу-

вали А. Богуш, Н. Бондаренко, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Кисельова, М. Пентилюк, О. Трифонова.

Та незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених формуванню комунікативної компетентності майбутніх фахівців різних спеціальностей, питання формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів не є обґрунтованим та достатньо вивченим.

Мета статті передбачає аналіз науково-теоретичних розробок із проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Виходячи із завдань нашого дослідження, ми вважаємо, що розглядати поняття комунікативної компетентності слід із позицій компетентнісного підходу. Адже на сучасному етапі нормативною основою розвитку педагогічної освіти є компетентнісний підхід (competence-based approach) – підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентризованим [14]. Під поняттям «компетентнісний підхід» ми розуміємо освітній процес, де формуються та розвиваються ключові й предметні компетентності особистості. Результатом такого процесу буде формування професійної компетентності людини, яка є сукупністю ключових компетентностей.

Детальний аналіз наукової літератури показав, що поняття компетенція й компетентність розмежовані. Під компетентністю розуміється здатність до виконання будь-якої діяльності (у тому числі й мовленнєвої), а компетенція – це змістовний компонент цієї здатності у вигляді знань, умінь і навичок, що здобувають у ході навчання. Виходячи з вищесказаного, ми можемо зробити власний висновок, що компетенція – це матеріал, знання, у яких особистість добре обізнана і має певний досвід, а компетентність – це властивість особистості, що базується на володінні компетенціями.

Тепер із позиції компетентнісного підходу слід розглянути поняття професійна компетентність. У Енциклопедії професійної освіти під професійною компетентністю розглядається сукупність якостей особистості, які є значущими для здійснення безпосередньо трудових функцій в межах вимог кваліфікації. Професійна компетентність передбачає оволодіння професійною компетенцією, яка є основою професійних якостей особистості [20, с. 454]. Слід констатувати, що автори цього джерела на рівні з професійною компетентністю виділяють соціально-комунікативну [20, с. 455]. У інших термінологічних джерелах це поняття визначається як сукупність знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності, умінь аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [15, с. 102]; оволодіння особистістю необхідною сумою

знань, умінь і навичок, що визначаються сформованістю педагогічної діяльності, спілкування особистості як носія означених цінностей, ідеалів та свідомості [9, с. 70]; поєднання здатностей (особистісні якості) і готовності (знання, уміння) до професійної діяльності [17, с. 201].

Отже, узагальнюючи викладене, можна констатувати, що усі словники трактують професійну компетентність як систему знань, умінь і навичок, яку особистість застосовує під час виконання професійної діяльності.

Питаннями дослідження професійної педагогічної компетентності займалися: Є. Бачинська, В. Браже, С. Гончаренко, Д. Ельконін, Т. Іванова, А. Маркова, Н. Нічкало та інших. Результатами роботи над професійною підготовкою педагогічних кадрів нової формації на засадах компетентнісно зорієнтованого підходу стали праці В. Анищенко, І. Беха, С. Гончаренка, І. Зязюна, Л. Кондрашової, Л. Мітіної, О. Михайличенка, О. Сухомлинської. Сучасними підходами до проблеми визначення професійної компетентності педагога, розкриття сутності складових її компонентів характеризуються дослідження М. Єрмоленка, І. Ісаєва, Т. Леонтєвої, В. Міжерікова та інших. У педагогічній літературі під професійною компетентністю педагога розуміється:

- рівень власне професійної освіти (Б. Гершунський);
- психічний стан, що дозволяє діяти самостійно і відповідально (А. Маркова);
- якісна характеристика ступеня оволодіння педагогом професійною діяльністю (Н. Матяш);
- форма виконання суб'єктом педагогічної діяльності, яка обумовлена глибоким знанням властивостей перетворюваних предметів праці, вільним володінням знаряддями виробництва, відповідністю характеру виконуваних робіт професійно важливим якостям вихователя (Є. Павлютенков) [12, с. 3-8].
- інтегрована здатність особистості, набута у процесі навчання, що охоплює знання, уміння, навички, досвід, цінності, які можуть цілісно реалізуватися на практиці (О. Савченко) [16];
- професійна компетентність полягає в умінні самостійно формулювати педагогічні задачі та знаходити їх оптимальне розв'язання (С. Мартиненко) [13, с. 79].

Президент Національної академії педагогічних наук України, академік В. Кремень вважає, що «...компетентність учителя полягає в здатності супроводжувати процес самопізнання, саморозвитку учня, динамізувати його відповідно до конкретних сутнісних задатків кожної дитини» [11, с. 22].

Отже, під професійною педагогічною компетентністю слід розуміти професійні знання, уміння і навички.

Однією зі складових професійної педагогічної компетентності є комунікативна компетентність, на характеристиці якої зупинимося детальніше. Цим питанням займалися А. Алексюк, О. Аршавська, А. Богуш, Н. Боритко, І. Богданова, М. Вятютнев, І. Гапій-

чук, О. Грейліх, В. Гриньова, Е. Зеєр, В. Зінкевічус, Д. Ізаренков, В. Кан-Калік, Д. Крістел, Н. Морзе, Л. Рувинський, С. Савіньон, А. Фурман, К. Хоруженко та інші. Проте, доводиться констатувати, що в сучасній психолого-педагогічній літературі на теоретичному та прикладному рівнях немає єдності ні в питанні визначення сутності вищезазначеного поняття, ні в його структурі, ні в змістовному наповненні.

К. Хоруженко це поняття розглядає як підготовленість людини до культурного спілкування з іншими людьми, що є досить узагальненим [19, с. 185].

Поняття «комунікативна компетентність» (від лат. *communico* – роблю загальним, зв'язую, спілкуюся і *competens* (*competentis*) – здатний) означає сукупність знань про норми та правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів тощо [1, с. 107].

Девідом і Джулією Джері цей термін трактується як комунікативна здатність (способи, правила, за допомогою яких люди здійснюють комунікативні обміни та інтеракції з іншими людьми співтовариства), проте зміст залишається аналогічним [7, с. 314].

Проведений аналіз теоретичних джерел показав, що існують і інші підходи до визначення поняття комунікативної компетентності.

Так, О. Аршавська, М. Вятютнев, Д. Ізаренков, Д. Крістел, С. Савіньон та інші трактують комунікативну компетентність через поняття «здатність» – здатність використовувати мову у тій або іншій сфері спілкування.

Зокрема, М. Вятютнев відзначає, що комунікативна компетенція – це здібність людини спілкуватись у трудовій чи навчальній діяльності, задовольняючи свої інтелектуальні запити [5, с. 80], а комунікативна компетентність – це здатність використовувати мову творчо, цілеспрямовано, нормативно, у взаємодії зі співрозмовниками [4, с. 40].

Д. Ізаренков розуміє поняття «комунікативна компетентність» як здатність людини до спілкування в одному, кількох або усіх видах мовленнєвої діяльності, яка становить набути в процесі природної комунікації або спеціально організованого навчання особливу властивість мовленнєвої особистості. Автор виділяє ознаки такої компетентності: 1) віднесеність комунікативної компетентності до класу інтелектуальних здібностей індивіда; 2) сфера прояву інтелектуальних здібностей, провідною ланкою яких виступає мовний компонент, так звана мовленнєва діяльність. Учений також уточнює зміст комунікативної компетентності: а) це здатність до спілкування – складне, набуте вміння, яке формується або у процесі природного пристосування людини до умов життя в певному мовному середовищі, або за допомогою спеціально організованого навчання; б) це здатність знайти вива в одному або в декількох видах мовленнєвої діяльності [8, с. 55].

У такому розумінні комунікативної компетентності наголошується на важливій ролі здібностей людини у її формуванні.

Прихильники іншого підходу – Н. Гез, О. Казарцева, О. Константинова, Ю. П. Федоренко, Ю. С. Федоренко, Д. Хаймс та ін. – трактують комунікативну компетентність через поняття «знання, уміння та навички».

Н. Гез визначає у понятті «комунікативна компетентність» знання про мову, навички й уміння застосовувати ці знання у мові згідно з різними ситуаціями спілкування [6, с. 19].

Аналогічне тлумачення цього поняття у Ю. П. Федоренка, де компетентність – це знання, уміння та навички з галузей лінгвістики [18, с. 18].

Дещо глибше поняття комунікативної компетентності тлумачить О. Казарцева. На її думку, це – знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих та породження власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування [10].

У звіті Всесвітнього форуму з навчання та технологій (*Learning and Technology World Forum*), який проходив у Лондоні 2010 р. в рамках проекту *the Assessment and Teaching of 21st Century Skills* (оцінювання та викладання навичок XXI-го ст.), визначено основні навички роботи у сучасному світі, об'єднані у чотири групи.

I. Способи мислення: креативність та інновація; критичне мислення, розв'язування проблем, прийняття рішень; уміння вчитися, метапізнання.

II. Способи роботи: спілкування; співробітництво (робота в команді).

III. Інструменти для роботи: інформаційна грамотність; IT- грамотність.

IV. Життя в сучасному світі: громадянство – локальне та глобальне; життя та кар'єра; особистісна та соціальна відповідальність, що включає культурну обізнаність та компетентність [21, с. 21].

Серед визначених навичок спілкування та комунікація займають провідне місце у сучасному світі.

А. Богуш під комунікативною компетенцією розуміє комплексне застосування мовних і немовних засобів із метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування [2, с. 194].

Результатами розгляду всіх підходів можуть бути наступні висновки: сформована комунікативна компетентність потребує спеціальних знань, умінь і навичок, які можна здобути лише у процесі спеціально організованого навчання; це поняття є явищем соціально-педагогічним, психологічним і лінгвістичним, оскільки передбачає формування комунікативної компетентності через знання, уміння та навички і здатність використовувати мову у тій або іншій сфері спілкування.

У межах дослідження комунікативної компетентності можна виокремити як самостійний напрям проблему формування комунікативної компетентності у майбутніх вихователів ДНЗ. Це питання досліджували: А. Богуш, Н. Бондаренко, М. Вашуленко, Н. Голуб,

О. Кисельова, М. Пентилок, О. Трифонова. Так, Н. Бондаренко, М. Вашуленко, Н. Голуб, М. Пентилок. Комунікативну компетентність вихователя ДНЗ розглядають як практичний та індивідуальний досвід використання мови та мовлення у різних життєвих ситуаціях; здатність встановлювати та підтримувати потрібні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок; досвід ефективної мовної та мовленнєвої діяльності у процесі пізнання й комунікації; досвід реалізації накопичених знань, умінь і навичок з мови і мовлення у процесі комунікації з метою досягнення бажаних результатів [3, с. 132].

Подібні результати досліджень у А. Богуш, О. Кисельової та О. Трифонової, в роботах яких комунікативна компетентність майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядається як сформована здатність виступати суб'єктами комунікативної діяльності спілкування, які адекватно орієнтуються у ситуації спілкування (вихователі – батьки – дошкільники), комплексно застосовують лінгвістичні та паралінгвістичні засоби виразності мовлення, поважають традиції та культуру носіїв іншої мови, обізнані з їхніми національно-культурними особливостями [3, с. 147].

Зокрема, А. Богуш окремо виділяє україномовну комунікативну компетентність майбутніх вихователів ДНЗ, яку визначає як сукупність психологічних, лінгвістичних, психолінгвістичних, лінгводидактичних та народознавчих знань умінь і навичок, що визначають професійно-мовленнєву та комунікативну спрямованість педагогічної діяльності майбутнього вихователя українською мовою. Критеріями сформованості комунікативно-мовленнєвої компетентності у майбутніх вихователів встановлено такі види компетенцій: мов-

на, мовленнєва, лінгводидактична, народознавча, комунікативна [3, с. 128].

Таким чином, вивчивши результати численних досліджень, під комунікативною компетентністю вихователя дошкільного навчального закладу ми розуміємо знання, уміння та навички конструктивного вербального та невербального спілкування, які формуються у процесі фахової підготовки.

Висновки. Узагальнюючи наукові дослідження проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців, можна зробити висновок, що досліджувана нами комунікативна компетентність розглядається у контексті професійної компетентності; терміни компетенція і компетентність мають різні значення, тому ми їх тлумачимо так: компетенція – це знання, матеріал, у якому особистість добре обізнана та має певний досвід, а компетентність – це властивість особистості, що базується на компетенції; поняття комунікативної компетентності слід розглядати з позицій компетентнісного підходу, який ми розуміємо як освітній процес, де формуються та розвиваються ключові та предметні компетентності особистості, і результатом якого буде формування професійної компетентності людини; ключовою складовою професійної компетентності є комунікативна компетентність; сформована комунікативна компетентність потребує спеціальних знань, умінь і навичок, які можна здобути лише у процесі спеціально організованого навчання. Уміння спілкуватись є необхідним фахівцям будь-якої галузі діяльності. Особливу роль це вміння відіграє у педагогічних професіях. Тому проблема формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів залишається відкритою.

ЛІТЕРАТУРА

- Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : навч.-метод. посібн. / І. Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
- Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / За ред. А. М. Богуш. 2-ге вид., доповнене. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.
- Богуш А. М. Комунікативно-мовленнєвий супровід становлення україномовної особистості майбутніх фахівців дошкільної освіти України : навч. посіб. / А. М. Богуш, О. С. Трифонова, О. І. Кисельова; під заг. ред. А. М. Богуш. – Одеса : Лерадрук, 2013. – 241 с.
- Вятютнев М. Н. Коммуникативная направленность обучения русскому языку в зарубежных школах / М. Н. Вятютнев // Русский язык за рубежом. – 1977. – № 6. – С. 38–45.
- Вятютнев М. Н. Традиции и новации в современной методике преподавания русского языка / М. Н. Вятютнев // Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы. – М., 1986. – 240 с.
- Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований / Н. И. Гез // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 2. – С. 17–24.
- Джерри Д., Джерри Дж. Большой толковый социологический словарь / Д. Джерри, Дж. Джерри. – Москва : Вече – АСТ, 1999. – Т. 1. – 544 с.
- Изаренков Д. И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов-нефилологов / Д. И. Изаренков // Русский язык за рубежом. – 1990. – № 4. – С. 54–60.
- Каджаспарова Г. М. Педагогический словарь / Г. М. Каджаспарова, А. Ю. Каджаспаров. – М. : Академия, 2000. – 176 с.
- Казарцева О. М. Культура речевого общения : теория и практика обучения : учеб. пособие / О. М. Казарцева. – 2-е изд., – М. : Флинт, Наука, 1999. – 496 с.
- Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К. : Пед. думка, 2009. – 520 с.
- Лозова В. І. Формування педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів / Вален-

тина Іванівна Лозова // Педагогічна підготовка викладачів вищих навчальних закладів : Матеріали міжвуз. нав.-практ. конфер. – Харків : ОВС, 2002. – С. 3-8.

13. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів : теорія і практика: [монографія] / С. М. Мартиненко. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. – 434 с.

14. Національний освітній глосарій : вища освіта / авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш й ін. ; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.

15. Професійна освіта. Словник : навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко ; ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – 149 с.

16. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підруч. для студ. пед. ф-тів / О. Я. Савченко. – К. : Абрис, 1997. – 416 с.

17. Словарь по социальной педагогике : учеб. по-

REFERENCES

1. Bekh, I. D. (1998). *Osobystisno zoriientovane vykhovannia [Personality-oriented approach]*. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].

2. Bohush, A. M., Havrysh, N. V. (2011). *Doshkilna lnhvodydaktyka: Teoriia i metodyka navchannia ditei ridnoi movy v doshkilnykh navchalnykh zakladakh [Preschool linguistic didactics: Theory and methods of teaching mother-tongue to children in preschool educational institution]*. A. M. Bohush (Ed.). 2nd ed., rev. Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo» [in Ukrainian].

3. Bohush, A. M., Tryfonova, O. S., Kyselova, O. I. (2013). *Komunikativno-movlenniievi suprovid stanovlenia ukrainomovnoi osobystosti maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity Ukrainy [Communicative and speech support of forming Ukrainian-speaking personality of future preschool teachers of Ukraine]*. A. M. Bohush (Ed.). Odesa: Leradruk [in Ukrainian].

4. Vyatyutnev, M. N. (1977). *Kommunikativnaya napravlenost obucheniya russkomu yazyku v zarubezhnykh shkolakh [Communicative orientation of teaching Russian in foreign schools]*. *Russkiy yazyk za rubezhom – The Russian language abroad*, 6, 38–45 [in Russian].

5. Vyatyutnev, M. N. (1986). *Traditsii i novatsii v sovremennoy metodike prepodavaniya russkogo yazyka [Tradition and innovations in modern methods of teaching the Russian language]*. *Nauchnye traditsii i novye napravleniya v prepodavanii russkogo yazyka i literatury – Scientific traditions and new trends in teaching Russian language and literature*. Moscow [in Russian].

6. Gez, N. I. (1985). *Formirovanie kommunikativnoy kompetentsii kak obyekt zarubezhnykh metodicheskikh issledovaniy [The formation of communicative competency as an object of foreign methodological research]*. *Inostrannye yazyki v shkole – Foreign languages at school*, 2, 17–24 [in Russian].

7. Dzherri, D., & Dzherri, Dzh. (1999). *Bolshoy tolkovyy sotsiologicheskii slovar [Unabridged sociological dictionary]*. (Vols. 1). Moscow: Veche – AST [in Russian].

8. Izarenkov, D. I. (1990). *Bazisnye sostavlyayushchie kommunikativnoy kompetentsii i ikh formirovanie na prodvinutom etape obucheniya studentov-nefilologov*

соб. для студ. высш. учебн. завед. / авт.-сост. Л. В. Мархадаев. – М. : Академия, 2002. – 368 с.

18. Федоренко Ю. П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Федоренко Ю. П. – Полтава, 2005. – 212 с.

19. Хоруженко К. М. Культурология : энциклопедический словарь / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. – 640 с.

20. Энциклопедия профессионального образования : в 3-х т. / под ред. С. Я. Батышева. – М. : Изд-во АПО, 1999. – Т. 2 : М–П. – 442 с.

21. Binkley M. and oth. Draft White Paper 1. Defining 21st century skills / M. Binkley, O. Erstad, J. Herman, S. Raizen, M. Ripley with M. Rumble. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.atc21s.org>.

[Basic components of communicative competence and their formation at the advanced level of teaching students of non-philological faculties]. *Russkiy yazyk za rubezhom – The Russian language abroad*, 4, 54–60 [in Russian].

9. Kadzhasparova, G. M., & Kadzhasparov, A. Yu. (2000). *Pedagogicheskii slovar [Pedagogical dictionary]*. Moscow: Akademiya [in Russian].

10. Kazartseva, O. M. (1999). *Kultura rechevogo obshcheniya: teoriya i praktika obucheniya [Culture of oral communication]*. 2nd ed., rev. Moscow: Flint, Nauka [in Russian].

11. Kremen, V. H. (2009). *Filosofiiia liudynotsentryzmu v stratehiikh osvitnoho prostoru [Philosophy of anthropocentrism in the strategies of educational space]*. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].

12. Lozova, V. I. (2002). *Formuvannia pedahohichnoi kompetentnosti vykladachiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [The formation of pedagogical competence of lecturers of higher educational institutions]*. *Pedahohichna pidhotovka vykladachiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv – Pedagogical training of lecturers of higher educational institutions: Proceedings of interacademic scientific and practical conference*. (pp. 3-8). Kharkiv: OVS [in Ukrainian].

13. Martynenko, S. M. (2008). *Diahnostychna diialnist maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia i praktyka [Diagnostic activity of future primary school teacher: theory and practice]*. Kyiv: KMPU imeni B. D. Hrinchenka [in Ukrainian].

14. Babyn, I. I., Boliubash, Ya. Ya., Harmash, A. A. (2011). *Natsionalnyi osvittii hlosarii: vyshcha osvita [National educational glossary]*. D. V. Tabachnyk, V. H. Kremen (Eds.). Kyiv: TOV «Vydavnychi dim «Pleidy» [in Ukrainian].

15. Honcharenko, S. U. & Nychkalo, N. H. (Eds.). (2000). *Profesiina osvita. Slovnyk [Professional education. Dictionary]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

16. Savchenko, O. Ya. (1997). *Dydaktyka pochatkovoiv shkoly [Primary school didactics]*. Kyiv: Abrys [in Ukrainian].

17. Markhadaev, L. V. (Ed.). (2002). *Slovar po sotsialnoy pedagogike [Social pedagogy dictionary]*. Moscow: Akademiya [in Russian].

18. Fedorenko, Yu. P. (2005). *Formuvannia u starshoklasnykiv komunikatyvnoi kompetentsii v protsesi vyvchennia inozemnoi movy [The formation of senior school students' communicative competence while learning a foreign language]. Candidate's thesis. Poltava [in Ukrainian].*

19. Khoruzhenko K. M. (1997). *Kulturologiya: entsiklopedicheskiy slovar [Culture studies: Encyclopedic dictionary]. Rostov-on-Don: Feniks [in Russian].*

20. Batsysheva, S. Ya. (Ed.). (1999). *Entsiklopediya professionalnogo obrazovaniya [Encyclopedia of professional education]. (Vols. 2). Moscow: Izdatelstvo APO [in Russian].*

21. Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Rumble, M. et al. *Draft White Paper 1. Defining 21st century skills*. Retrieved from: <http://www.atc21s.org> [in English].

*Александр Владимирович Квак,
стажер-соискатель кафедры управления учебным
заведением и педагогики высшей школы,
Университет менеджмента образования,
ул. Артема, 52-а, г. Киев, Украина*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье отражены актуальные вопросы формирования коммуникативной компетентности будущих специалистов дошкольного образования. Проанализированы современные взгляды ученых относительно отмеченной проблемы. Раскрыта сущность понятий компетентность, компетенция, профессиональная компетентность. Компетенция – это материал, знания, в которых человек хорошо ориентируется, а компетентность – это свойство личности, которое базируется на компетенции. Профессиональная компетентность – система знаний, умений и навыков, которая применяется в профессиональной деятельности. Определено, что коммуникативная компетентность рассматривается в контексте профессиональной педагогической компетентности, под которой следует понимать профессиональные педагогические знания, умения и навыки. Проведенное исследование позволяет сделать следующие выводы: для сформированности коммуникативной компетентности необходимы специальные знания, умения и навыки, которые можно получить только в процессе специально организованного обучения; данное понятие является явлением социально-педагогическим, психологическим и лингвистическим, поскольку предусматривает формирование коммуникативной компетентности через знания, умения и навыки и способность использовать язык в той или иной сфере общения. В пределах исследования коммуникативной компетентности выделяют как самостоятельное направление проблему формирования коммуникативной компетентности у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений, под которой понимаются знания, умения и навыки конструктивного вербального и невербального общения, которые формируются в процессе профессиональной подготовки. В частности, выделена украиноязычная коммуникативная компетентность будущих воспитателей дошкольных учебных заведений, которая трактуется как совокупность психологических, лингвистических, психолингвистических, лингводидактических знаний умений и навыков, которые определяют профессионально-речевую и коммуникативную направленность педагогической деятельности будущего воспитателя на украинском языке. Установлено, что проблема формирования коммуникативной компетентности будущих специалистов дошкольного образования до сих пор не решена и требует дальнейших исследований.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, профессиональная компетентность, коммуникативная компетентность, коммуникативная компетентность будущего воспитателя дошкольного учебного заведения.

*Oleksandr Kvak,
probationer, degree-seeking student,
Department of educational institution management and pedagogy of higher education,
University of educational management,
52-a Artema Str., Kyiv, Ukraine*

THEORETICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM OF FORMING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS OF PRESCHOOL EDUCATION

The article outlines current issues of forming communicative competence of future specialists of preschool education. Contemporary views of researchers referring to the defined problem have been reviewed. The essence of such notions as competency, competence and professional competency has been described. Competence is material, knowledge which an individual is familiar with and has certain experience in, and competency is the property of a personality that is based on competence. Professional competency is the system of knowledge and skills that a person uses in his/her work. It has been determined that communicative competency is considered in the context of professional pedagogical competency, where professional pedagogical knowledge, abilities and skills are meant. As a result of the study the following conclusions were made: the formation of communicative competency requires special knowledge, abilities and skills that can be obtained only in the process of specially organized training; this notion is a socio-pedagogical, psychological and linguistic phenomenon as

it aims at forming communicative competency with the help of knowledge, skills and abilities of using a language in a certain sphere of communication. Within the research of communicative competency, the problem of forming communicative competency of future preschool teachers was separated, which involves abilities and skills of constructive verbal and nonverbal communication that are formed in the process of training. In particular, Ukrainian communicative competency of future preschool teachers that is understood as a combination of psychological, linguistic, psycholinguistic, linguodidactic knowledge, abilities and skills determining professional speaking and communicative orientation of pedagogical activity in the Ukrainian language has been determined. Therefore, the problem of forming communicative competence of future preschool teachers is still unsolved and requires further research.

Keywords: competency, competence, professional competence, communicative competency, communicative competency of a future preschool teacher.

Подано до редакції 16.07.2015

Рецензент: д. пед. н., доц. І. І. Драч
